

DATUM
2020-01-21

DNR
KFN/2020:11

Biblioteksplan Lidingö stad 2020-2023

Inledning

”Bibliotekens verksamhet och samlingar, liksom den litteratur och kunskap bibliotekarien ger nyckeln till, är det demokratiska samhällets skatt.”

(Ur *Demokratis skattkammare. Förslag till Nationell biblioteksstrategi*. Kungliga biblioteket 2019.)

Biblioteksplanen beskriver inriktningen för biblioteksverksamheten inom Lidingö stad under perioden 2020–2023. Planen omfattar såväl Lidingö stadsbibliotek som skolbiblioteken i de kommunala skolorna. Stadens politiskt beslutade vision ger en långsiktig målbild av hur det ska vara att leva, verka och vistas i Lidingö:

"Lidingö är den unika och trygga skärgårdsstaden som utvecklas varsamt och i takt med Lidingöbornas behov. Ett tydligt fokus på kärnverksamheterna ger hög kvalitet och låg skatt för Lidingöborna. Lidingö stad ger goda förutsättningar för lokala företag, ett aktivt civilsamhälle och livskraftigt föreningsliv."

Kopplade till stadens vision finns nämndernas inriktnings- och verksamhetsområdesmål. Biblioteksplanens innehåll utgår från stadens vision och målarbete, och anger hur Lidingö stad ska uppfylla ändamålen i Bibliotekslagen.

Lidingö stadsbibliotek

Målområde: Information och it – en demokratifråga

Stadsbiblioteket är Lidingöbornas resurs så att alla kan ta del av samhällsinformation och följa med i samhällsdebatten. Möjligheter för användare att ta del av olika åsikter genom debatter, panelsamtal, rådgivning och handledning erbjuds via stadsbiblioteket.

Att vara en aktiv invånare kräver i dag ofta kunskap inom det digitala området. Vissa Lidingöbor behöver stöd för att bli digitalt delaktiga. Stadsbiblioteket finns som resurs och kan stötta användarna i att bli mer delaktiga i samhället. Stadsbiblioteket gör det lätt att använda bibliotekets resurser genom att tillhandahålla användarvänliga digitala tjänster och vägledning till allmänna digitala resurser. Stadsbiblioteket erbjuder handledning i digitala verktyg samt i att söka, analysera, och värdera information. De aktiviteter som stadsbiblioteket erbjuder inom digitala verktyg och källor är åldersadekvata för barn, unga och vuxna samt i viss utsträckning anpassade till funktionsförmåga och på annat språk än svenska.

Stadsbiblioteket erbjuder ett utbud av medier anpassade efter olika behov (ålder, språk eller funktionsvariation). Utbudet av skön- och facklitteratur, dagstidningar och tidskrifter är kvalitativt oavsett format. Särskild hänsyn ska tas till de enligt Bibliotekslagen prioriterade grupperna. Användare som behöver hjälp att hitta lämpliga medier får personlig vägledning och blir bemötta utifrån sina förutsättningar.

Målområde: Ett kreativt nav för utveckling och lärande

Dagens föränderliga och globala samhälle ställer krav på invånarna att fortsätta lära och utvecklas genom hela livet. Stadsbiblioteket följer användarna genom livets alla faser och är ett stöd i invånarnas lärande, i såväl fritidsförkovring som organiserade studier på avancerad nivå. Att kunna läsa, oavsett medieformat, är en förutsättning för att kunna delta aktivt i samhället, och därigenom förstå och lära av omvärlden.

Stadsbiblioteket underlättar för användarnas lärande genom att erbjuda möjligheter till självstudier. Distanstuderande Lidingöbor kan skriva tentamen på biblioteket. Invånarna kan ta del av föredrag och workshops inom olika ämnen och på olika nivåer. De möjligheter till språkutvecklande aktiviteter som stadsbiblioteket erbjuder anpassas efter de språkgrupper och funktionsvariationer som finns i kommunen.

Stadsbiblioteket är en mötesplats för läsning och berättande, och inspirerar i sitt arbete till invånarnas läsning. Stadsbibliotekets läsfrämjande arbete är även ett medel i stadens strävan att ge invånare och besökare förutsättningar för god livskvalitet. I arbetet ingår lästips, samtal och berättande i olika former. De läsfrämjande aktiviteter som stadsbiblioteket erbjuder är åldersadekvata för barn, unga och vuxna samt i viss utsträckning anpassade till funktionsförmåga och på annat språk än svenska.

Framtidsspaning: Det digitala, fysiska och rörliga stadsbiblioteket på Lidingö

Alla Lidingöbor ska ha samma tillgång till information. Många grupper i samhället är fortfarande nybörjare inom digital teknik och saknar dator och internet hemma. Biblioteket erbjuder modern teknik och tillgång till internet. Digitaliseringen har skapat större möjlighet för Lidingöborna att ta del av bibliotekets resurser. Böcker, tidskrifter, ljudböcker och film finns numera i digitalt format. Databaser och söktjänster är en ovärderlig resurs i arbetet med att tillhandahålla uppdaterad information. Via webben kan Lidingöborna söka bland bibliotekens resurser och utföra biblioteksärenden.

För allas lika tillgång till bibliotekets resurser kan behovet av bibliotekstjänster utanför bibliotekslokalen öka. Det kan ske genom digitala lösningar, uppsökande arbete och depositioner av fysiska medier på förskolor och äldreboenden.

För många Lidingöbor är det fysiska mötet med bibliotekspersonalen mycket betydelsefullt. Att kunna ställa frågor, få tips och hjälp är en trygghet för invånarna och ett sätt att närma sig litteraturen. I det fysiska biblioteket har Lidingöborna tillgång till bibliotekets hela utbud av medier. Den fysiska boken är fortfarande det mest efterfrågade medieformatet och det fysiska bibliotekets lokaler är och ska vara anpassat för ett brett utbud. I en tid där tillgången på tysta miljöer i samhället blir mindre har biblioteken en viktig roll i att erbjuda en lugn och tyst miljö. För många kan biblioteket vara den enda platsen att finna läs- och studiero. En optimal lärmiljö ser olika ut för olika personer; vissa behöver en helt tyst miljö för att kunna koncentrera sig, andra behöver liv och rörelse omkring sig.

Stadsbiblioteket kan utgöra ett viktigt kreativt nav och därmed bli en oslagbar inkubator för utveckling och lärande. Att i samarbete med andra bygga vidare på tidigare kunskap har varit nyckeln till många framgångssagor, oavsett om det handlar om nystartade företag, forskningsprojekt eller personligt välbefinnande.

Skolbiblioteken i Lidingö stads kommunala skolor

“Skolväsendet vilar på demokratins grund.”

(Ur *Läroplan för grundskolan*, Lgr 211.)

Målområde: Skolbiblioteket är alla elevers pedagogiska resurs

Skolbiblioteken verkar för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens – två grundförutsättningar för att kunna upprätthålla, verka och delta i ett demokratiskt samhälle.

För att skolbiblioteksverksamheten ska kunna integreras med övrig pedagogisk verksamhet är det värdefullt med utökat samarbete och samsyn mellan skolbibliotekarie och lärare. Skolbibliotekspersonal som har sin placering i lärarlag eller motsvarande får möjligheter att planera och samverka med skolans pedagoger, och bibliotekariens specifika kompetens och kunskap kan därigenom komma fler elever till gagn.

Målområde: Skolbiblioteket stärker alla elevers språklig förmåga

God läsförmåga är nödvändig för en lyckad skolgång. Skolbiblioteksverksamheten är av stor betydelse för att lustfyllt motivera elever att utveckla sin läsning, och därigenom öka måluppfyllelsen under skolgången. Bibliotekspersonalen har ett systematiskt samarbete med SVA- och speciallärare. Anpassad litteratur ska finnas för de elever som på grund av funktionsvariation eller otillräckliga språkkunskaper har svårt att ta till sig gängse litteratur.

Målområde: Skolbiblioteket stärker elevernas medie- och informationskunnighet

Att i dagens informationsöverflöd kunna ta till sig information, sätta den i ett sammanhang samt avgöra om den är relevant och tillförlitlig, är en viktig kompetens inom alla skolämnen. Skolbiblioteksverksamheten stärker elevernas medie- och informationskunnighet genom att erbjuda undervisning i sökning och källkritik i digitala källor samt vägledning i användandet av skolbibliotekens digitala plattform.

Framtidsspaning: Likvärdig tillgång till skolbibliotek

Lidingö strävar mot en likvärdig tillgång till skolbibliotek, vad gäller medier såväl som personal. Kärnan i skolbiblioteksverksamheten är bibliotekspersonalen och den undervisning och vägledning som erbjuds elever och lärare. Genom utökad självservice finns goda möjligheter för bibliotekspersonalen att fokusera på det pedagogiska uppdraget och nå fler elever.

Inom staden finns en central samordnare för skolbibliotekarier med uppdrag att samordna skolbiblioteksverksamheterna och verka för kompetensutveckling och kollegialt lärande. Rektors ansvar för respektive skolbibliotek ger goda möjligheter att bidra till att öka skolbibliotekens förutsättningar att fungera som pedagogiska resurser för elevernas kunskapsutveckling och lärande.

Uppföljning och utvärdering

Biblioteksplanens målområden konkretiseras årligen i stadsbibliotekets och skolbibliotekens verksamhetsplaner, där specifika mål och verksamhet beskrivs. Målen följs upp i förvaltningens verksamhetsberättelser.

Lärande- och kulturförvaltningen ansvarar för biblioteksplanens aktualitet.

Lagar och styrdokument

Biblioteken i Lidingö stad styrs och påverkas av ett antal lagar och andra styrdokument.

Bibliotekslagen

Alla offentligt finansierade bibliotek i Sverige lyder under **Bibliotekslagen** (2013:801).

Lagen gäller alla bibliotek, oavsett bibliotekstyp. Det innebär att både stadsbiblioteket och skolbiblioteken ska följa Bibliotekslagen.

Lagen har framför allt två ändamål:

Verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning
Främja litteraturens ställning, intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt

Stadsbiblioteket omfattas dessutom av de särskilda formuleringarna gällande folkbibliotek:

Ha ett utbud av medier som präglas av allsidighet och kvalitet.
Verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.
Särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

För alla bibliotek gäller att biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och att särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt personer med annat modersmål än svenska.

I **Skollagen** (2010:800) fastställs att elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Utbildningens uppdrag och mål beskrivs i läroplanen. Enligt **Läroplan för grundskolan samt förskoleklassen och fritidshemmet** (Lgr 11) ska skolbibliotekens verksamhet användas som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. I läroplanen framhålls även rektorns ansvar för att skapa förutsättningar för detta. Gymnasieskolan har en egen läroplan, **Läroplan för gymnasieskolan** (Gy 11). De skrivningar som berör skolbibliotek stämmer väl överens med läroplanen för grundskolan, med tillägget att eleverna kan använda bibliotek och deras resurser efter avslutad skolgång.

Barnkonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter, syftar till ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Barnkonventionen blir svensk lag från och med 2020.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387) ger kommunen i uppgift att verka för att det allmänna fritids- och kulturutbudet blir tillgängligt bland annat för personer med utvecklingsstörning, autism, begåvningsmässigt funktionshinder eller stora funktionshinder som inte beror på normalt åldrande.

Diskrimineringslagen (2008:567) syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, ålder, sexuell läggning, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, könsidentitet/-uttryck eller etnisk tillhörighet.

Sekretesslagen (2009:400) ålägger biblioteksverksamhet sekretess för registeruppgifter kring en enskild persons användning av biblioteket, oavsett om det rör sig om fysiska medier eller utnyttjande av informationsteknik.